

الگو سازی رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸

حسین حسینی جبردهی *

حمید علوی وفا **

دریافت مقاله: ۹۶/۰۳/۳۰

پذیرش نهایی: ۹۶/۰۹/۰۱

چکیده

هدف این پژوهش الگو سازی رهبری امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸ است. این تحقیق با استناد به بیانات معظم‌له و با استفاده از روش "مفهوم‌سازی بنیادی" انجام گرفته است. منظور از الگوی رهبری در فتنه ۸۸، رهبری معظم انقلاب در راستای حفظ نظام اسلامی و کاهش آسیب‌های جامعه از طریق نفوذ و هدایت انسان‌هایی است که رهبری برای اجرای مأموریت و وظایف شرعی و دینی و پیش‌برد جامعه با آنان در تعامل است. چگونگی رفتار با مخاطبین در مسیر انجام وظایف، نیز متأثر از نوع رهبری است. بنابراین در این تحقیق الگوی تعاملی رهبری با گروه‌های مخاطب مورد بررسی قرار گرفته است. برای یافتن الگو در مرحله شناسه‌گذاری باز، ۶۵ سخنرانی حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در رابطه با فتنه ۸۸ در سالهای شهریور ۱۳۸۷ تا بهمن ۱۳۸۹ مورد مطالعه دقیق قرار گرفت و در مجموع ۱۵۹۴ مضمون از آنها استخراج گردید. این مضمونها در قالب ۲۴۶ مفهوم دسته‌بندی شد و سپس این مفاهیم، ۱۸ مقوله (فرعی) و نیز ۱۵ مقوله (اصلی) را به‌وجود آورد. در مرحله شناسه‌گذاری محوری، مقوله تعامل با بازیگران به‌عنوان مقوله محوری انتخاب شد. در مرحله شناسه‌گذاری انتخابی هر یک از الگوهای رفتاری با گروه‌های مورد خطاب رهبری به‌صورت مشروح تشریح و تبیین شد به‌طوری که رفتارهای شایسته رهبری معظم انقلاب با هر یک از مخاطبان بیان گردید. در رهبری مورد نظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) اجرای تکلیف برای جلب رضایت خداوند اصل و مبنای قرار گرفته و متناسب با مخاطب و موضوع، رفتار مدبرانه مشاهده می‌شود. در این الگو به ویژگی اعتقادی رهبری نیز توجه شده و در واقع این بُعد رهبری است که او را در تعامل با دیگران به رعایت رفتار و اخلاق شایسته تشویق و هدایت می‌کند و در نهایت با این الگوی رفتاری، پیروزی و موفقیت در وظیفه و همچنین رضایت حق تعالی به‌دست خواهد آمد. در انتهای پژوهش، پیشنهادهایی برای محققان، مراکز آموزشی و دانشگاهی و نیز مسئولان ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها: امام خامنه‌ای، الگوی رهبری، فتنه ۸۸، مهار.

Hosein.hoseini@gmail.com

* دانشیار گروه مدیریت بحران دانشگاه جامع امام حسین (ع)

alavivafa@chmail.ir

** مدرس، پژوهشگر و دکتری اطلاعات فرهنگی دانشگاه جامع امام حسین (ع)

مقدمه

غرب بویژه امریکا با بهره‌گیری از جنگ نرم به دنبال براندازی نظامهای مخالف خود در کشورهای مختلف بویژه ایران اسلامی است. درست است که در حوادث سالهای اخیر به براندازی نظام جمهوری اسلامی و یا ایجاد تغییر اساسی در رفتار سیاسی ایران موفق نگردیدند، باید پذیرفت نه تنها از دشمنی آنها کاسته نشده است، بلکه هر روز به عنادشان افزوده می‌شود و همواره به دنبال اقدامات قابل تأملی در زمینه تضعیف باورها، القای ناامیدی، مشروعیت زدایی، سلب اعتماد مردم، ایجاد شکاف سیاسی در ذهن مخاطبان و هموطنان ایرانی هستند. آنها به‌رغم ناکامی در انتخابات دهم ریاست جمهوری (فتنه ۸۸) به دلیل کینه و دشمنی با اسلام به دنبال راه‌های جدیدی در دهه چهارم انقلاب اسلامی هستند تا براندازی نرم را به شیوه‌های مختلف جامه عمل ببوشانند. بر همین اساس اقداماتی چون مبارزه با ولایت فقیه، ترویج جدایی دین از سیاست (سکولاریسم)، نافرمانی مدنی، مشروعیت زدایی، بی‌اعتبار سازی، اختلاف افکنی، بحرانی جلوه دادن کشور، شکل دادن به نارضایتی، ایجاد بدبینی، ترویج اسلام امریکایی، ناکارآمد جلوه دادن حاکمیت دینی، تضعیف نظام مقدس جمهوری اسلامی، منزوی کردن نظام اسلامی در عرصه داخلی و بین‌المللی را همچنان در دستور کار خود قرار داده‌اند تا نظام مقدس جمهوری اسلامی را در فرصتهای بعدی بویژه برگزاری انتخابات با چالش جدی روبه‌رو کنند (احمدی، زارع درخشان و هم‌زاده ایبانه، ۱۳۸۹: ۲۱). از سوی دیگر جمهوری اسلامی ایران فاقد الگوی مقابله با جنگ نرم دشمن است در صورتی که برای عبور از این وضعیت نیاز به طرح جامع مدیریت بحران و مقابله با جنگ نرم دشمن بیش از پیش احساس می‌شود.

انقلاب اسلامی با توجه به مبانی دینی خود توان تولید علم را در حوزه اندیشه دارد که مهمترین آن مدیریت رهبر الهی به‌عنوان ولی فقیه است که می‌تواند در حوزه نظریه‌پردازی و اندیشه‌ورزی به آن پرداخت. یکی از خلأهایی که در حوزه اندیشه وجود دارد، نبود الگوسازی رهبری و مدیریت کلان کشور در برونرفت از بحرانها و حوادث فتنه‌گون است. انقلاب اسلامی ایران با داشتن تجربه حکومتداری بر مبنای اسلام ناب محمدی(ص) و تفکر شیعی تاکنون آن‌گونه که باید به گسترش آن در حوزه اندیشه و نظریه‌پردازی اقدام نکرده است. شایسته است نخبگان، استادان و صاحب‌نظران در این حوزه وارد شوند و ضمن تولید علم، مبنای مراکز علمی قرار گیرند.

از سوی دیگر انقلاب اسلامی ایران به دست مردم و رهبری دینی با تکیه بر مبانی اسلام تحقق یافت. نظام اسلامی در طول حیات با برکت خود، همواره در تقابل با دشمنان بوده است. علاوه بر اسلام و امت، یکی از ارکان مهم مقابله با زیاده‌خواهی غرب، رهبری است که توانایی مقابله با جنگ نرم و عبور از تمامی بحرانها و وضعیت سخت و دشوار بویژه فتنه ۸۸ را به نمایش گذاشته است.

ولی فقیه به‌عنوان مهمترین رکن نظام جمهوری اسلامی ایران در عبور دادن کشور و نظام اسلامی از گردنه‌های خطرناک در بیش از ۳۷ سال گذشته تا به حال نقش تاریخ‌سازی داشته و دارد. با توجه به جایگاه و اهمیت نقش رهبری انقلاب اسلامی در مدیریت راهبردی و کلان کشور بویژه در مقابله با بحرانها، ضروری است تلاش جدی در تبیین مدیریت ایشان در مقابله با جنگ نرم دشمن و ارائه الگویی به‌منظور مقابله با طرحهای آینده صورت پذیرد. بنابراین واکاوی رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در فتنه ۸۸ از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است که در پرتو آن می‌توان به این نتیجه رسید که اولاً انتخابات و حوادث پس از آن سبب شد ویژگیها و ظرفیتهای علمی و مدیریتی حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) بویژه برای نسل جوان شناخته شود. ثانیاً ظرفیت، کارآمدی و قدرت روزآمدی اندیشه ولایت فقیه در رویارویی با چالشهای پیچیده و چندوجهی بویژه جنگ نرم دشمن را در تجربه‌ای عملی و عینی نشان داد که خود بهترین پاسخ به پرسشها و چالشهای نظری در این باره به شمار می‌رود. ثالثاً به دلیل برخی نصاب شکنیها (حضور ۸۵ درصدی) در انتخابات و پیچیدگی و تازگی داشتن برخی حوادث بعد از انتخابات و همانندیهای محتوایی بین چالشها در این حوادث با چالشهای آینده (جنگ نرم)، نوع مدیریت رهبری حالت الگو دارد که می‌تواند به صورت مانیفست مدیریتی سطوح گوناگون نظام را از آن بهره‌مند کند (حامی و جعفرپور، ۱۳۹۰: ۱۵). با توجه به رویارویی نظام جمهوری اسلامی ایران با دشمن در جنگ نرم از یک سو و ضرورت مقابله با آن و وجود تجربه عینی در فتنه ۸۸ از سوی دیگر به نظر می‌رسد اهمیت طراحی الگوی مقابله از جایگاه ویژه‌ای برخوردار باشد. بنابراین هدف این پژوهش دستیابی به الگوی رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸ است و ما به دنبال پاسخی به این سؤال هستیم که الگوی رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸ چگونه است.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

تعریف نظری رهبری^۱: در مورد مفهوم رهبری، تفاوت آرا و نظریه‌ها بسیار است. گروهی رهبری را بخشی از وظایف مدیر به‌شمار می‌آورند در حالی که گروهی دیگر دامنه مفهوم رهبری را از مدیریت وسیع‌تر می‌دانند. به نظر گروهی رهبری، «اقدام برای ترغیب دیگران به تلاش مشتاقانه برای دستیابی به اهداف معین است» (کیت دیویس، ۱۹۸۱: ۹۷). برخی نیز معتقدند که رهبری یعنی «فعالیت‌هایی که مردم را برای تلاش مشتاقانه در جهت تحقق اهداف گروهی، تحت تأثیر قرار می‌دهد» (تری، ۱۹۷۷: ۴۹۳)؛ به دیگر سخن، رهبری، «تحت تأثیر قرار دادن دیگران برای کسب هدف مشترک است» (کونتز و دیگران، ۱۹۸۸: ۴۳۵). در تفاوت مفهوم رهبری و مدیریت نیز گاهی گفته می‌شود که رهبری یعنی نفوذ در دیگران برای رسیدن به هدف؛ حال اگر این نفوذ برای دستیابی به اهداف سازمانی باشد، آن را مدیریت می‌نامند؛ زیرا برای مدیر، اهداف سازمانی اولویت دارد در حالی که رهبری ممکن است هدف‌های گوناگون و متعددی داشته باشد (رضائیان، ۱۳۸۰).

رهبری در تعریفی دیگر، اعمال نفوذ بر رفتار یک یا تعداد بیشتری از افراد است. رهبر کسی است که هوشیارانه سعی دارد پیروانش را وا دارد تا کارهای مورد نظرش را انجام دهند (آرنولد و فلدمن، به نقل از خلیلی شورینی، ۱۳۷۳: ۱۸).

تعریف عملیاتی رهبری: رهبری در این تحقیق، مجموعه بیانات و موضع‌گیری‌های حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مقابله با فتنه ۸۸ است.

تعریف نظری مهار^۲: کنترل فراگردی است که از طریق آن عملیات انجام شده با فعالیت‌های برنامه‌ریزی شده تطبیق داده می‌شود. این فراگرد برای تصحیح مستمر عملکرد سازمان در جهت دستیابی به اهداف سازمانی به کار گرفته می‌شود و میزان پیشرفت در جهت تحقق اهداف را نشان می‌دهد.

فراگرد کنترل از چهار مرحله اصلی تشکیل می‌شود:

- ۱ - تعیین معیارها و ضوابط کنترل
- ۲ - مقایسه نتایج عملکردها با معیارها و استانداردهای تعیین شده
- ۳ - تشخیص میزان انحرافها و بررسی علت بروز آنها

1 - Leadership

2 - Control

۴ - تنظیم و اجرای برنامه‌ها و عملیات اصلاحی (رضائیان، ۱۳۸۰: ۴۹۶)

تعریف عملیاتی مهار: کنترل فرایندی مخالفان نظام جمهوری اسلامی ایران از طریق شناخت و خنثی سازی چالشها و اقدامات آنها طی مراحل چهارگانه پیش‌بینی، پیشگیری، مهار و ترمیم در بستر کاتالیزور انتخابات دهم ریاست جمهوری اسلامی ایران.

تعریف نظری فتنه ۸۸: برای واژه «فتنه» معانی متعددی به کار رفته است. یکی معنای داغ کردن و سوزاندن است که در آیه شریفه «علی النار یفتنون» (ذاریات/۱۳) ([انسانهایی] روی آتش گذاخته می‌شوند) بیان شده است. معنای دیگر امتحان است که در آیه شریفه «أحسب الناس أن یترکوا أن یقولوا آمناً و هم لا یفتنون» (عنکبوت/۳) (آیا مردم می‌پندارند که وقتی می‌گویند ما ایمان آوردیم، رها شده، دیگر امتحان نمی‌شوند؟) ذکر گردیده است. هم‌چنین «فتنه» درباره فضای آشفته‌ای به کار رفته است که در آن اعتقادات دینی دچار شک و تردید شود؛ زیرا این آشفتگی نیز موجب اضطراب می‌شود. آشفتگی سبب تیرگی و ابهام و در نهایت به شک منجر می‌شود. آیه شریفه «و الفتنة أشد من القتل» (بقره/۱۹۱) (فتنه از قتل بدتر است.) در این آیه «فتنه» یعنی شک در دین و به همین دلیل از قتل بدتر است (مصباح یزدی، ۱۳۹۰: ۲۲).

تعریف عملیاتی فتنه ۸۸: مخالفت گروهی از اجتماع با هدایت و رهبری بازیگران و نهادهای خارجی در مقابل نظام جمهوری اسلامی ایران با هدف تغییر ساختار نظام سیاسی در بستر دهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۸۸ در مقطع زمانی فروردین ۸۸ تا ۹ دی ۸۸ در مورد پیشینه پژوهش به این موارد می‌توان اشاره کرد:

۱. اصول حاکم بر سبک مدیریت مقام معظم رهبری در کنترل و مهار وقایع انتخابات ۱۳۸۸. مؤلف مسعود معینی پور و منوچهر محمدی است. سؤال تحقیق: "سبک مدیریت مقام معظم رهبری در کنترل و مهار وقایع انتخابات ۱۳۸۸ بر چه اصولی حاکم بود؟" روش جمع آوری داده‌ها، کتابخانه‌ای، و روش تجزیه و تحلیل عمدتاً تفهیمی است. نتیجه تحقیق: "مسئله این تحقیق بررسی اصول حاکم سبک مدیریت مقام معظم رهبری در کنترل و مهار جریان‌ات قبل و بعد از انتخابات و نقش مردم در این فرایند مدیریت است. فرضیه این بوده است که حل بحرانهای این مقطع، بدون دو رکن رهبری (بر پایه دین، عقلانیت و قانون) و جامعه ولایتمدار، که سرمایه‌های اجتماعی اصلی نظام هستند، قابل تحقق نبود. رهبری با بهره‌گیری از شیوه‌ای بر مدار دین، عقلانیت و پابندی به قانون و در دو مرحله پسینی و پیشینی و با دو روش دفعی و رفعی به برخورد با این بحران پرداخت.

می‌توان سبک مدیریت مقام معظم رهبری را جامع، پویا و منعطف دانست که از ویژگی‌های مختلف در عرصه مدیریت سیاسی برخوردار است. پژوهشگران پس از تعریف مفاهیم، چارچوب نظری را در قالب دیدگاه ماکس وبر درباره منابع سلطه و اقتدار رهبران بیان می‌کنند. به نظر وبر رهبر می‌تواند اقتدار خود را از سه منبع کاریزما، سنت و قانون کسب کند. البته محقق ایراداتی به نظر وبر وارد کرده است. در ادامه این نوشتار سبک مدیریت مقام معظم رهبری در دو مرحله بیان می‌شود:

۱ - مدیریت دفعی در مرحله پیشینی ۲ - مدیریت رفعی در مرحله پسینی. نویسنده معتقد است حل بحران فتنه ۱۳۸۸ بر پایه دو رکن اساسی صورت پذیرفت؛ مدیریت جامع، پویا و منعطف مقام معظم رهبری بر پایه مکتب، عقلانیت و قانون در دو مرحله پیشینی (دفعی) و پسینی (رفعی) و بصیرت، عقلانیت و دین‌مداری جامعه ولایی. در این تحقیق تلاش شد براساس این چارچوب نقش مدیریت مقام معظم رهبری و میزان پذیرش و جایگاه بصیرت جامعه ولایی تحلیل شود. دیدیم که در فرایند این مدیریت ویژگی‌های کاریزمایی جایگاهی نداشت و آنچه مبنای مدیریت و رهبری بود عناصر مکتب، عقلانیت و قانون بود. تمام تلاش مقام معظم رهبری در مدیریت مرحله پیشینی و دفعی به پیشگیری از وقوع جریان‌های فتنه و روبه‌رو شدن نیروهای مختلف انقلاب با یکدیگر و به چالش کشیدن ارزشهای انقلاب اسلامی معطوف بود. مقام معظم رهبری در فرایندی درازمدت با پیش‌بینی بسیاری از وقایع و استشمام آغاز برخی انحرافات از خطوط اصلی انقلاب با گفتمان‌سازی بر مدار عقلانیت و اصول اساسی انقلاب اسلامی به تبیین سیرت انقلاب و متوقف نشدن در صورت آن پرداختند. هنگامی که فتنه رخ نمود، مقام معظم رهبری به دنبال بازگرداندن آرامش به فضای جامعه و مطمئن شدن خود و مردم از عدم بروز تخلف و کم کردن هزینه‌ها و خطرهای برای نظام و مردم بودند. هم‌چنین سعی داشتند تا حد امکان مانع خروج نیروهای خانواده انقلاب از آن شوند. از سوی دیگر نیز اجازه زیر سؤال بردن مقبولیت و کارآمدی نظام را ندادند و به دنبال نشان دادن توان، جایگاه، نقش و انعطاف ولایت فقیه و پویایی این مقوله در برابر چالشها و بحرانها بودند. مقام معظم رهبری در این مرحله با انعطاف کامل از مدار مدارا به مدار قاطعیت حرکت می‌کنند به گونه‌ای که مردم نیز در این حرکت با رهبری همنفس و همصداست و حماسه ۹ دی را می‌آفریند. البته این هم‌افزایی محصول مجموعه‌ای از دین‌مداری، مکتب‌گرایی و عقلانیت محوری و قانون‌گرایی است که در مقاطع مختلف انقلاب اسلامی رخ نموده و مسائل انقلاب را حل کرده است.

۲. مدیریت مقام معظم رهبری در فتنه ۸۸ با رویکرد مقابله با جنگ نرم. مؤلف ایوب پورقیومی

است. سؤال تحقیق: "با توجه به نکات قابل توجه در مدیریت جنگ نرم، مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) چگونه توانستند فتنه سال ۸۸ را مدیریت نمایند؟" این تحقیق، کاربردی و با روش موردی زمینه‌ای موضوع را مورد مطالعه قرار داده است. با استفاده از روش کتابخانه‌ای اطلاعات لازم جمع‌آوری شده و سپس با استفاده از شیوه‌های توصیفی - تحلیلی، تاریخی، همبستگی و علی به تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته است. نتیجه تحقیق: "مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) با درک صحیح و بموقع خطر و تهدیدات دارای ماهیت جنگ نرم در برابر نظام جمهوری اسلامی بویژه عنوان خاص مورد مطالعه، توانستند ضمن فهم عمیق خطر، برای مقابله با آنها بموقع وارد عمل شوند و با تبیین و تحلیل آنها برای مردم و نخبگان، آگاهی و هوشیاری قبلی را ایجاد کنند و در مرحله مقابله نیز بخوبی از پس مدیریت آنها برآیند.

۳. اندیشه‌های دفاعی مقام معظم رهبری در مقابله با تهدیدات و جنگ نرم. مؤلف ابراهیم متقی است. سؤال تحقیق: "رویکردهای دفاعی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در ارتباط با تهدیدات نرم‌افزاری چیست؟" با استفاده از روش کتابخانه‌ای اطلاعات لازم جمع‌آوری شده و سپس با استفاده از شیوه‌های توصیفی - تحلیلی، تاریخی، همبستگی و علی به تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته است. نتیجه تحقیق: "مقابله با تهدیدات نرم بر اساس رهیافت مقام معظم رهبری در قالب جلوه‌هایی از تولید قدرت نرم، جنبش نرم‌افزاری و علم‌گرایی است. ایشان با نگاهی جامع به نقش علم، هرگونه پیشرفت و توسعه در جامعه را بر اساس علم‌گرایی مورد توجه قرار می‌دهد. سازماندهی جنبش مقاومت علیه نظام سلطه به شرایطی معطوف است که بتوان با نشانه‌های تهدید مقابله کرد. مقام معظم رهبری این موضوع را در تبیین رابطه قدرت نرم، علم‌گرایی و ضرورت مقابله با تهدید مورد توجه قرار می‌دهند.

۴. طراحی و تبیین مدل رهبری برای مدیران کشور بر اساس مبانی اسلامی با تأکید بر سیره فردی و مدیریتی امام خمینی (ره). این تحقیق توسط محمد ترکمنی انجام شده است. سؤال تحقیق: "الگوی رهبری حضرت امام خمینی با توجه به سیره فردی و مدیریتی ایشان به عنوان رهبر اسلامی چگونه است؟" ایشان از روش ترکیبی اسنادی و پیمایشی و شیوه دلفی بهره‌جسته و در نهایت پس از تجزیه و تحلیل یافته‌ها به نتیجه‌گیری پرداخته است. نتیجه تحقیق: پژوهشگر هدایت و رهبری را از بحث‌های اساسی در مدیریت به‌شمار می‌آورد و مسئله اصلی این پژوهش را ارائه الگوی رهبری با معیارهای اسلامی و استفاده از سیره فردی و مدیریتی امام خمینی (ره) می‌داند. بنابراین هدف

پژوهش خود را طراحی و تبیین الگوی رهبری مبتنی بر ارزشها و باورهای اسلامی با بررسی سیره امام خمینی (ره) به منظور بهره‌برداری مدیران نظام جمهوری اسلامی بیان می‌کند. محقق در مبانی نظری و پیشینه تحقیق به سه موضوع می‌پردازد: ۱ - مطالعه و بررسی الگوها و نظریه‌های رهبری ۲ - مبانی رهبری در اسلام ۳ - بررسی و تحلیل طرحهای تحقیقاتی در حوزه سیره امام خمینی (ره)، اعم از کتاب، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رساله دکتری و طرحهای تحقیقاتی مدیریت و رهبری امام خمینی (ره). الگوی رهبری امام خمینی (ره) را در چهار بعد ارائه داده است. در پایان مقایسه‌هایی بین الگوی رهبری امام خمینی (ره) با سبکهای سنتی، رفتاری و اقتضایی و نیز بین نتایج کلی این پژوهش با نتایج تحقیقات قبلی در سیره امام خمینی (ره) ارائه کرده است.

۵. رهبری و بسیج سیاسی، مورد مطالعه انقلاب اسلامی. این تحقیق توسط سید حسین حسینی تألیف شده است. سؤال تحقیق: "امام خمینی (ره) چرا و چگونه توانست مردم را در یک جنبش اجتماعی کاریزمایی بسیج کند؟" روشی که برای جمع‌آوری داده‌ها به کار گرفته شده، ترکیبی از روش کتابخانه‌ای و روش میدانی است و روش تجزیه و تحلیل مورد استفاده عمدتاً روش تفهیمی است. نتیجه تحقیق: برای پاسخ به این سؤال رهیافت «رهبری کاریزمایی» ماکس وبر و روایتهای بازسازی شده آن توسط محققان بعدی را مورد استفاده قرار داده است. مطابق این رهیافت، قدرت بسیج‌کنندگی امام خمینی (ره) را ناشی از نفوذ ایشان بر قلبها و اذهان مردم می‌داند. برای تبیین چگونگی شکل‌گیری نفوذ یاد شده، نظریه‌های مختلفی دربارهٔ فکرمحوری و بر شکل گرفته است که شامل نظریه همانندسازی اسطوره‌ای، نظریه سرایت اجتماعی، نظریه قهرمان‌سازی و مانند اینها است. بهترین نظریه تحقیق را نظریه همانندسازی اسطوره می‌داند که مطابق آن، نفوذ رهبر بر توده‌های مردم، نتیجه همانندسازی او با برخی از اسطوره‌های فرهنگی و تجسم ارزشهای آنها در شخصیت، رفتار و پیام خود است. در نتیجه این همانندسازی، مردم، ارزشها و عواطفی را که نسبت به آن اسطوره‌ها دارند به رهبر معاصر نیز انتقال می‌دهند و به وجود برخی ویژگیهای خارق‌العاده در او ایمان پیدا می‌کنند. در مورد انقلاب اسلامی ایران، اسطوره اساسی و فرهنگی شیعی، امام است و در میان ائمه (ع)، حضرت علی (ع)، امام حسین (ع) و امام مهدی (ع) از امامانی هستند که بیشترین حضور را در فرهنگ و ادبیات مذهبی توده‌های مردم دارند. حاصل این فرایند همانندسازی آن بود که مردم، برخی ویژگیهای ائمه (ع) را به امام خمینی (ره) انتقال دادند و در نتیجه این انتقال و جانشین‌سازی به او به عنوان رهبر کاریزمایی ایمان آوردند.

روش پژوهش

مبحث رهبری ماهیتاً از موضوعات پیچیده و عمیق است. در چنین وضعیتی روشهای کیفی، که نگرش آنها به موضوع «تمام‌نگری» است به گونه بهتری می‌تواند پاسخگوی موضوع تحقیق باشد. الگوی رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸ هنوز به نظریه‌ای معتبر و همه‌پذیر نرسیده است. در چنین حالتی استفاده از روشهای کیفی با امکان نظریه‌سازی از طریق داده‌های واقعی، رویکرد مناسبتری برای تحقیق به‌شمار می‌آید.

روش نظریه‌پردازی داده بنیاد^۱ را گلیسر و استراوس^۲ (۱۹۶۷)، در واکنش نسبت به اثباتگرایی افراطی مطرح کردند که بر بیشتر تحقیقات علوم اجتماعی حاکم بود. این دو، نظریه‌پردازی داده‌بنیاد را به عنوان روش عملی تحقیق ارائه کردند. این روشی است که بر فرایند "تفسیر از طریق تحلیل" و تولید واقعی معانی و مفاهیمی تمرکز می‌کند که توسط کنشگران در فضای واقعی استفاده شده است (جفارت^۳، ۲۰۰۴: ۴۵۷ به نقل از ازگلی، ۱۳۹۰).

بنابراین روش گردآوری داده‌ها در این پژوهش، اسناد و مدارک یعنی بیانات (سخنرانیهای حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) است.

شکل ۱ مسیر تکامل نظریه در نظریه‌پردازی داده بنیاد را نشان می‌دهد.

شکل ۱: مسیر تکامل نظریه در نظریه‌پردازی داده بنیادی (دانایی فرد، ۱۳۸۴: ۶۰)

یافته‌های پژوهش

شناسه‌گذاری یک روش اساسی برای مشخص‌سازی مقوله‌های داده‌ها است و هدف آن سازماندهی و آسان‌سازی بازیابی داده‌ها است. این شناسه‌گذاری در سه مرحله انجام می‌گیرد:

- شناسه‌گذاری باز^۴

- شناسه‌گذاری محوری^۵

-
- 1 - Grounded - Theory
 - 2 - Glaser and Strauss
 - 3 - Gephart
 - 4 - Open Coding
 - 5 - Axial Coding

- شناسه گذاری انتخابی^۱ (دانایی فرد، ۱۳۸۶: ۱۴۸)

الف - شناسه گذاری باز: شناسه گذاری باز از طریق درک مفهوم هر پیشامد و انتخاب یک نام (برچسب) برای آن و از طریق فن مقایسه مستمر انجام می شود. در واقع فرایندی تحلیلی است که از طریق آن، مفاهیم شناسایی می شود. در گام بعدی "ویژگیهای"^۲ هر مقوله مشخص می شود که بیان کننده ممیزات مقوله ها یا جزئیات تفصیلی هر مقوله است. این ویژگیها می تواند مفاهیم یا مقوله های فرعی باشد که مقوله اصلی از جمع بندی آنها به دست می آید. در اینجا لازم است توضیح مختصری در مورد شناسه، مفهوم، مقوله و بعد ارائه شود.

شناسه ها^۳، که به آنها مضمون هم گفته می شود، واحدهای پایه ای (یا خرد) تحلیل است؛ زیرا از تصویر ذهنی (و مفهوم سازی داده ها، - نه به تنهایی از خود داده های واقعی - شکل می گیرد. بیانات و سخنرانیها بررسی، و پس از انتخاب عبارتهای منتخب، ۱۵۹۴ مضمون از آنها استخراج گردید (جدول ۱).

جدول ۱: انتخاب مضمونها از عبارتهای منتخب

واحد ضبط (عبارت منتخب)	نشانه (مضمون)
انتخابات به فضل الهی و به حول و قوه الهی انتخابات سالمی است. من می بینم بعضی ها در انتخاباتی که دو سه ماه دیگر انجام خواهد گرفت از حالا شروع کرده اند به خدشه کردن. این چه منطقی است؟ این چه فکری است؟ این چه انصافی است؟ این همه انتخابات در طول این سی سال انجام گرفته است - در حدود سی انتخابات - مسئولان وقت در هر دوره ای رسماً متعهد شده اند و صحت انتخابات را تضمین کرده اند و انتخابات صحیح بوده است؛ چرا بیخود خدشه می کنند، مردم را متزلزل می کنند، تردید ایجاد می کنند؟ که البته در ذهن مردم عزیز ما با این حرفها تردید ایجاد نخواهد شد.	- انتخابات به فضل الهی و به حول و قوه الهی انتخابات سالمی است. - بعضی ها در انتخابات دو سه ماه دیگر خدشه وارد کرده اند. - تضمین صحت انتخابات توسط مسئولان وقت در طول سی سال گذشته. - برخی نسبت به صحت انتخابات در ذهن مردم خدشه می کنند، تزلزل و تردید ایجاد می کنند که موفق نخواهند شد.
من به مسئولین انتخابات هم سفارش و تأکید می کنم؛ به طور حتم بایستی انتخابات را جوری برگزار کنند که پرشور باشد؛ دست همه نامزدها باز باشد؛ مردم آزادانه بتوانند انتخاب کنند و انتخابات، سالم و با امانت کامل ان شاء الله انجام بگیرد و انجام خواهد گرفت.	- سفارش و تأکید به مسئولین انتخابات برای برگزاری انتخاباتی پرشور، سالم، با امانتداری، با دست باز برای نامزدها و انتخاب آزادانه مردم

- 1 - Selective Coding
- 2 - Properties
- 3 - Codes

مفاهیم^۱ در مفهوم سازی بنیادی، مفاهیم زیر مقوله‌هایی از نوع شناسه‌های باز است که وظیفه آنها، ارائه جزئیات بیشتری در مورد هر مقوله است. مضمونها در قالب مفاهیم دسته‌بندی شدند (جدول ۲).

جدول ۲: انتخاب مفاهیم از مضمونها

نشانه (مضمون)	مفاهیم
<ul style="list-style-type: none"> - انتخابات به فضل الهی و به حول و قوه الهی انتخابات سالمی است. - بعضی‌ها در انتخابات دو سه ماه دیگر خدشه وارد کرده‌اند. - تضمین صحت انتخابات توسط مسئولان وقت در طول سی سال گذشته. - برخی نسبت به صحت انتخابات در ذهن مردم خدشه می‌کنند، تزلزل و تردید ایجاد می‌کنند که موفق نخواهند شد. 	<ul style="list-style-type: none"> امیدواری به تفضل الهی امیدواری به قدرت الهی تأکید بر انتخابات سالم ایجاد یأس در معارضان
<ul style="list-style-type: none"> - سفارش و تأکید به مسئولین انتخابات برای برگزاری انتخاباتی پرشور، سالم، با امانتداری، با دست باز برای نامردها و انتخاب آزادانه مردم 	<ul style="list-style-type: none"> تأکید بر انتخابات سالم مردم سالاری تأکید به حضور حداکثری مردم

در این مرحله، مضمونها و مفاهیم به صورت دسته‌بندی شده با محوریت مفاهیم در قالب جدول ۳ ارائه خواهد شد. مفاهیم استخراج شده ۲۴۶ مفهوم است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول ۳: مضمونها با محوریت مفاهیم

مفهوم	مضمون	شناسه سخنرانی
تأکید بر انتخابات سالم	- انتخابات به فضل الهی و به حول و قوه الهی انتخابات سالمی است (معترضان)	۳
	- تضمین صحت انتخابات توسط مسئولان وقت در طول سی سال گذشته (معترضان)	۳
	- سفارش و تأکید به مسئولین انتخابات برای برگزاری انتخاباتی سالم، با امانتداری با دست باز برای نامزدها (مسئولان برگزاری انتخابات).	۳
	- گمانه‌زنی و شایعه و اینها همیشه بوده و خواهد بود. بنده یک رأی دارم، آن را در صندوق می‌اندازم. به یک نفری رأی خواهم داد؛ به هیچ کس دیگر هم نخواهم گفت (مسئولان و مردم).	۳
	- انتخابات کشور ما آزادتر و پرشورتر از انتخابات بیشتر کشورهای مدعی دموکراسی است (دشمن، مردم).	۴
	- انتخابات ما خوب و سالم است (مردم).	۴
	- بی‌توقعی از دوستان است که می‌بینند انتخابات سالم و متقن انجام می‌گیرد و در عین حال حرف دشمن را می‌زنند، چرا دروغ می‌گویند (برخی جریانها).	۴
	- سالم بودن انتخابات در دوره‌های گذشته (برخی جریانها).	۴
	- گاهی یک گروهی، یک جناحی که بر سر کار بودند، نتیجه انتخابات به ضرر آنها و به نفع جناح مقابل شده (برخی جریانها).	۴
	- آزادی انتخاب برای مردم (مردم).	۹
	- زورآزمایی خیابانی [اردوکشی خیابانی] بعد از انتخابات کار درستی نیست، بلکه به چالش کشیدن اصل انتخابات و اصل مردم‌سالاری است (معترضان).	۱۲
	- اگر قانون مثل مسئله انتخابات یک داوری یا یک شیوه داوری را مشخص کرد، باید تسلیم بشوند؛ این می‌شود انتخابات سالم (مخالفتان غافل و معاند).	۴۰

در مجموع ۱۵۹۴ مضمون از ۶۵ سخنرانی حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) استخراج، و در قالب ۲۴۶ مفهوم دسته‌بندی گردیده است. مفاهیم به همراه تعداد مضمونها در جدول ۴ ارائه می‌گردد. (لازم به ذکر است مخاطبان و شناسه سخنرانی نیز در این مرحله آورده شده است.)

جدول ۴: مفاهیم با تعداد مضمونها

مفهوم - فراوانی مضمونها	بازیگران (یا مخاطبان)	شناسه سخنرانی‌ها
تأکید بر انتخابات سالم ۱۲	معترضان، مسئولان برگزاری انتخابات، مسئولان، مردم	۳
	دشمن، مردم، سران معترض، معترضان	۴
	معترضان	۱۲
	مردم	۹
	مخالفان غافل و معاند	۴۰

مقوله‌ها^۱، در مقایسه با مفاهیم، انتزاعی‌تر^۲ است و سطحی بالاتر را نشان می‌دهد. آنها از طریق همان فرایند تحلیلی مقایسه‌ها برای برجسته‌سازی شباهتها و تفاوتها که در سطح پایین‌تر برای تولید مفاهیم استفاده می‌شد، تولید می‌شود. مقوله‌ها، «شالوده» ساختن نظریه است و ابزاری فراهم می‌کند که به وسیله آن نظریه می‌تواند یکپارچه شود (استراوس و کوربین، ۱۹۹۸ به نقل از دانایی فرد و اسلامی، ۱۳۹۰: ۶۵). در این مرحله با ترکیب مفاهیم، مقوله‌های تحقیق مشخص می‌شود (جدول ۵).

تبدیل کل مفاهیم تحقیق (۲۴۶ مفهوم) به مقوله‌های فرعی و اصلی در این مرحله انجام می‌پذیرد. در واقع از طریق مقایسه هر مفهوم با مفاهیم دیگر، محورهای مشترک دیگری یافت می‌شود که عنوان مقوله به خود می‌گیرد. مفاهیمی را که تجمیع منطقی آنها می‌تواند با رویکرد سیستمی یک جزء مرتبط با موضوع کلی را تبیین کند.

جدول ۵: انتخاب مقوله‌ها از مفاهیم

مفهوم	مقوله فرعی	مقوله اصلی
انصاف‌مداری، حمایت از خدمتگزاران نظام	تربیت	هدایت هوشمندانه
ضد (مقابله با) اشرافیگری	مرزبندی اعتقادی - سیاسی	
برگزاری انتخابات سالم، حضور حداکثری مردم، عمل به سیاست‌های اسلامی	توجه	
دشمن شناسی	مقابله	
انصاف‌مداری، حمایت از خدمتگزاران نظام، تصمیم‌گیری عاقلانه، انتخاب آگاهانه و خالصانه، کسب رضایت و پاداش الهی، بصیرتمندی، اتحاد ملی، ایمان‌مداری، قرآن‌شناسی، تمسک به اهل بیت عصمت (ع)، پایبندی به اسلام، امیدواری به تفضل الهی، امیدواری به مدد الهی، اخلاص‌مداری	تربیت	پیش‌برندگی عزتمدارانه
مردم‌سالاری دینی، برگزاری انتخابات سالم، حضور حداکثری، عزت‌مداری ملی، حق تصمیم‌گیری، وجوب عقلی و شرعی مشارکت سیاسی، عزم و اراده راسخ ملی	تشویق	
ضد فساد، ضد (مقابله با) اشرافیگری، انتخاب نامزد اصلاح، اهتمام‌ورزی به شاخصهای نامزد اصلاح، فهم درد مردم، صمیمیت با مردم، ساده‌زیستی، مردمی‌بودن	اهتمام‌ورزی به شاخص نامزد اصلاح	
ایجاد یأس در دشمن	بازدارندگی	
دشمن‌شناسی	مقابله	

ب - شناسه‌گذاری محوری

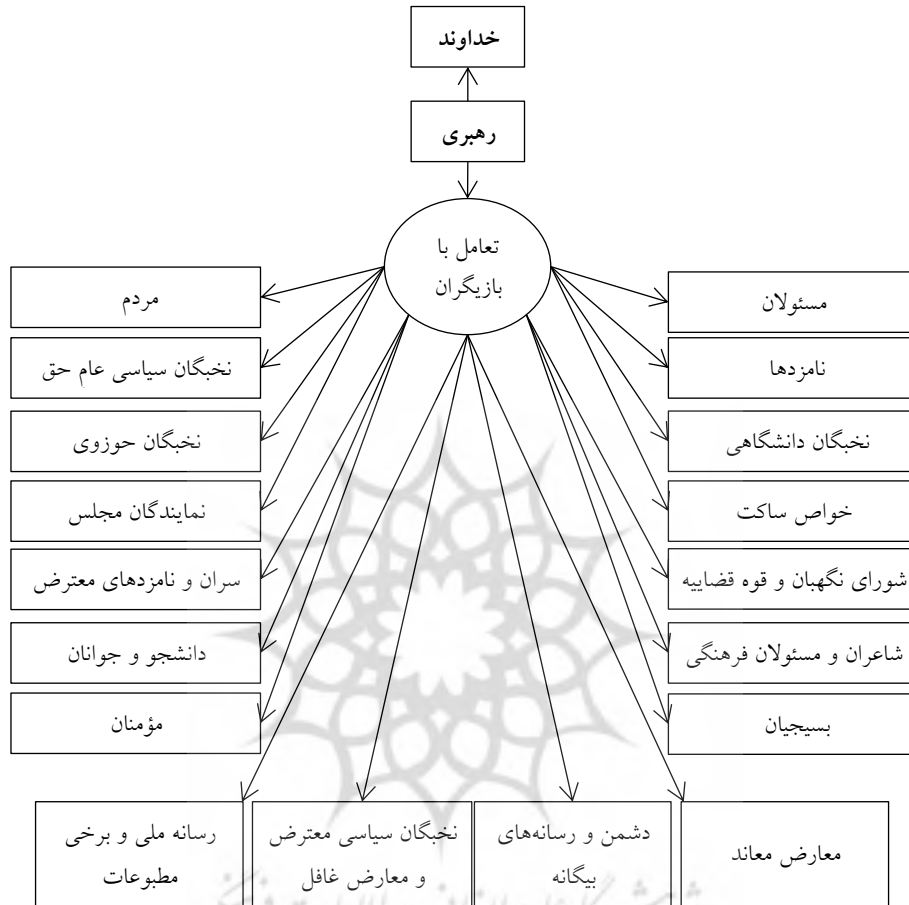
در شناسه‌گذاری محوری شناسه‌های اولیه به طبقاتی کاهش داده می‌شود. این طبقه‌بندی با تمرکز بر وضعیتی انجام می‌شود که به پدیده‌ای منجر می‌شود؛ زمینه‌هایی که پدیده در آن روی می‌دهد و راهبردهایی که برای کنترل پدیده به کار می‌رود. در این مرحله محقق داده‌های شناسه‌گذاری شده را با یکدیگر مقایسه می‌کند و به صورت خوشه‌ها یا مقوله‌هایی که با هم تناسب دارد در می‌آورد؛ سپس هر طبقه با دیگر طبقات مقایسه می‌شود تا اطمینان حاصل شود که طبقات از یکدیگر متمایز است.

در این مرحله، محقق یکی از مقوله‌ها را انتخاب می‌کند و آن را تحت عنوان پدیده محوری در مرکز فرایند تحقیق، مورد کاوش قرار می‌دهد و ارتباط دیگر مقوله‌ها را با آن مشخص می‌کند. این روش شناسه‌گذاری، که اصطلاحاً به آن «الگو پارادایم» شناسه‌گذاری محوری گفته می‌شود، توسط استراوس و کوربین (۱۹۹۴) ارائه شده است و به این دلیل محوری گفته می‌شود که شناسه‌گذاری حول «محور» یکی از مقوله‌ها انجام می‌شود (جدول ۶).

با این توضیح، نامگذاری مقوله‌های پنجگانه شامل مقوله‌های علی، محوری، مداخله‌گر، راهبردی و نتیجه‌ای به ترتیب ذیل مشخص شده است:

مقوله‌های محوری: محور هسته اصلی است. کلیدیترین واژه محور است. محور کانون توجه الگو است. مهمترین مقوله در این تحقیق، «تعاملات رهبری با بازیگران» است که به‌عنوان مقوله محوری، انتخاب گردید. در نگاه دینی تعامل رهبری با خداوند، اساس و مبنای تعامل با دیگران است. تعاملات دیگر رهبری شامل تعامل رهبری با مسئولان، نخبگان، مردم، نامزدها، جوانان، جریانهای سیاسی، معارضان غافل و معاند و حتی با دشمن است. ارتباط صحیح و عادلانه با این گروه‌ها هنگام فتنه ۸۸، ضمن کنترل و مدیریت بهتر فتنه، می‌تواند در میزان نفوذ رهبری در بازیگران و هم‌چنین اثربخشی اقدامات او مؤثر باشد. ضمن بیان تعامل رهبری در نمودار ذیل، مقوله‌های محوری در جدول ۶ ارائه می‌گردد.

در جدول ۶ رفتار امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در قالب تعامل با بازیگران (مخاطبان) مختلف و یا اقدامهای آنها (مخاطبان) در مراحل چهارگانه به‌عنوان تعیین مقوله‌های فرعی و اصلی مفاهیم و رابطه بین آنها نشان داده می‌شود.

شکل ۲: تعامل رهبری

جدول ۶: مقوله‌های محوری به همراه مقوله‌های اصلی و فرعی و مفاهیم

مفاهیم	مقوله فرعی (باز)	مقوله اصلی (راهبردی)	مقوله محوری (تعامل با بازیگران)
انصاف‌مداری، حمایت از خدمتگزاران نظام	تربیت	هدایت هوشمندانه	مسئولان
	مرزبندی اعتقادی		
	ضد (مقابله با) اشرافیگری		
	- سیاسی		
انصاف‌مداری، حمایت از خدمتگزاران نظام، تصمیم‌گیری عاقلانه، انتخاب آگاهانه و خالصانه، کسب رضایت و پاداش الهی، بصیرتمندی، اتحاد ملی، ایمان‌مداری، قرآن‌شناسی، تمسک به اهل بیت عصمت (ع)، پابندی به اسلام، امیدواری به تفضل الهی، امیدواری به مدد الهی، اخلاص‌مداری	تربیت	پیش برندگی عزت‌مدارانه	مردم
	مردم‌سالاری دینی، برگزاری انتخابات سالم، حضور حداکثری، عزت‌مداری ملی، حق تصمیم‌گیری، وجوب عقلی و شرعی مشارکت سیاسی، عزم و اراده راسخ ملی		
	ضد فساد، ضد (مقابله با) اشرافیگری، انتخاب نامزد اصلح اهتمام‌ورزی به شاخصهای نامزد اصلح، فهم درد مردم، صمیمیت با مردم، ساده‌زیستی، مردمی‌بودن		
	بازدارندگی		
انصاف‌مداری، پابندی به اسلام، مناظره شرعی	تربیت	۱ - هدایت هوشمندانه (نامزدها) ۲ - مراعات دلسوزانه (نامزدهای خطاکار)	نامزدها
	حفظ حرمت دیگران		
	اقتدارگرایی (ملی - دینی)		
	اقتدارگرایی (ملی - دینی)		
پیش‌گیری از اغتشاش	بازدارندگی	هدایت دلسوزانه	طرفداران نامزدها
	مقابله مقتدرانه با دشمن		
انصاف‌مداری، پاداش الهی	تربیت	هدایت مدبرانه	برخی جریانها
	تأکید بر انتخابات سالم، مردم‌سالاری، حمایت از خدمتگزاران نظام		
	تبیین‌گری فتنه داخلی، ایجاد یأس در معارضان		
تبیین‌گری نقش رسانه‌های بیگانه	بازدارندگی	مقابله مقتدرانه	دشمن
	تأکید بر انتخابات سالم، خیرخواهی برای دشمن		
تبیین‌گری نقش رسانه‌های بیگانه	بازدارندگی	مقابله مقتدرانه	رسانه‌های بیگانه
	تبیین‌گری نقش رسانه‌های بیگانه		

ج - شناسه‌گذاری انتخابی

شناسه‌گذاری انتخابی، "نگارش یک نظریه از روابط میان مقوله‌های اصلی موجود در الگوی

شناسه‌گذاری" است. در این مرحله شرحی انتزاعی برای فرایند پژوهش ارائه می‌شود تا به یکپارچه‌سازی و بهبود نظریه منتج شود.

این شناسه‌گذاری مرحله اصلی نظریه‌پردازی است که براساس نتایج دو مرحله قبلی به تولید نظریه می‌پردازد. به این ترتیب که مقوله محوری را به شکلی نظام‌مند به دیگر مقوله‌ها ربط می‌دهد و آن روابط را اثبات، و مقوله‌هایی را اصلاح می‌کند که به بهبود و توسعه بیشتری نیاز دارند (کراسول، ۲۰۰۵ به نقل از دانایی فرد و اسلامی، ۱۳۹۰: ۶۷).

در رهبری بویژه الگوی اسلامی و شیعی آن، هدایت کلی با اقناع و آگاه‌سازی وجود دارد. رهبری دینی باید بتواند با پیروان خود به هدف برسد. بنابراین هدف اصلی رهبر به مقصود رساندن پیروان بویژه توده‌ها است. این راهبردیتترین هدف رهبر در الگوی شیعی است. به این اعتبار رهبر یا امام جامعه اگر بتواند با شیوه‌هایی غیر مردمی (شیوه‌هایی که امت در فرایند تأمین هدف حضور نداشته باشد) دشمن را شکست دهد، عملاً به هدف نهایی نرسیده است. چون هدف نهایی شکست دشمن نیست بلکه شکست دشمن به دست پیروان است و زمانی خود را در دستگاه پروردگار موفق می‌بیند که امت پا به پای رهبر حرکت کرده باشد. به همین دلیل است که پیامبر اسلام (ص) می‌فرماید: «سوره هود مرا پیر کرد. محضر مبارک ایشان عرض شد منظور شما «فاستقم كما أمرت» است؟ فرمودند «و من تاب معك» (هود/۱۱۲). بر این اساس هم‌چنانکه چگونگی تعامل حضرت آقا با توده‌های مردم نشان می‌دهد، محور حرکت ایشان آگاه‌سازی مردم و پیروانشان و نیز تلاش برای ورود آنها به صحنه و قرارگیری آنها در صحنه مقابله با فتنه را تشکیل می‌دهد. اغلب گفتارها و سیاستهای معظم له را می‌توان با محوریت این هدف راهبردی تحلیل و بررسی نمود.

موضوع تعیین نوع رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در کنترل فتنه ۸۸ و بیان بهترین نوع رهبری به‌منظور نفوذ در افراد و گروه‌هایی که با رهبری تعامل دارند و نیز سوق دادن آنها به وظایف و یا جلوگیری از ارتکاب اعمال غیر مجاز مسئله بسیار مهمی است که محور اصلی تحقیق قرار گرفته است. برای یافتن دیدگاه حضرت آقا، مطالعه سخنان ایشان راهگشا، و تلاش شده است تا الگوی مناسبی از آن بیانات کشف و تدوین شود.

در دیدگاه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) تعامل با مردم، نخبگان سیاسی و نامزدهای معترض، جدا از چگونگی تعامل با مسئولان، نخبگان دانشگاهی و حوزوی، جوانان و حتی دشمن نیست؛ زیرا همه این وجوه ابعاد مختلف حقیقت وجود انسان را نشان می‌دهد که آن هم از رابطه‌ای

بالا تر با خداوند متعال نشأت می‌گیرد.

همواره اجرای بخشی از مأموریتها مستلزم تعامل سازنده و اثربخش با مردم است. جامعه می‌تواند رهبری را در رسیدن به اهداف یاری کند و یا ناکام گذارد؛ لذا رهبر اسلامی باید با تعامل سازنده و رعایت حقوق مردم قلوب آنان را برای همراهی در اجرای مأموریتها جلب کند. امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در بیانات خود، همواره بر رعایت جایگاه مردم توسط مسئولان تأکید کردند.

بخشی از حوزه مسؤلیت رهبری در تعامل با دشمنان است؛ این تعامل در نگاه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) قانونمند و در چارچوب شرع است. الگوی چنین رهبری، الگویی چند وجهی است و تنها به تعامل با زیردستان محدود نمی‌شود. مطابق این الگو تعامل سازنده رهبری با مخاطبان مختلف در مسیر مأموریت، رمز و راز موفقیت در هدایت زیردستان و در نتیجه اجرای درست وظیفه است و اگر این نگاه جامع و سیستمی نباشد، رهبری در رسیدن به اهداف ناکام خواهد ماند.

- ویژگیهای اعتقادی و شخصیتی حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸ چیست؟

به عنوان مقدمه در پاسخ به این سؤال که آیا می‌توان از بیانات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به ویژگیهای اعتقادی و شخصیتی ایشان دست پیدا کرد، باید گفت با بررسی و تعمیق در بیانات ایشان در می‌یابیم که برخی از مطالبی که بیان می‌کردند. خطاب به خودشان بود و یا خودشان را هم خطاب قرار می‌دادند و پاسخ دیگر اینکه رهبر دینی همواره تلاش می‌کند ابتدا خود به آنچه می‌گوید عمل کند و در مرحله بعد پیروان و افراد دیگر را به آن دعوت کند و گرنه همان طور که در آموزه‌های دین اسلام آمده است تا فرد به آنچه می‌گوید عمل نکند در دیگران اثر نمی‌گذارد.

مفاهیمی که در شناسه گذاری باز به دست آمد در مرحله استخراج مقوله‌های فرعی طبقه‌بندی شد. مفاهیم مرتبط با ویژگیهای رهبری دو بخش است: الف: ویژگیهای اعتقادی ب: ویژگیهای شخصیتی.

الف: ویژگیهای اعتقادی

جدول ۷. ویژگیهای اعتقادی

ویژگیهای اعتقادی		
مؤمن	متوسل	الگوپذیری از پیشوایان دین
توجه به خواست الهی، ایمان‌مداری، قرآن‌شناسی، امیدواری به تفضل الهی، شکر از خداوند، امیدواری به لطف الهی، امیدواری به مدد الهی، امیدواری به توفیق الهی، امیدواری به هدایت الهی، توجه به امتحان الهی، معنویت‌افزایی، توجه به نعمت الهی، امیدواری به قدرت الهی، امیدواری به سنت الهی، امیدواری به امداد غیبی، خدامحوری، تأکید بر معجزه الهی، دینداری، امیدواری به وعده الهی، استدعا از خداوند، ذاکر خداوند، جلب رحمت الهی، اعتماد به خداوند، حسن ظن به خداوند	تمسک به اهل بیت عصمت(ع)، توجه به عنایت حضرت امام زمان(عج)، استعانت از حضرت امام زمان(عج)، امیدواری به عنایت اهل بیت(ع)	الگوپذیری از پیامبر اکرم(ص)، الگوپذیری از امیرالمؤمنین(ع)، الگوپذیری از حضرت امام حسین(ع)، الگوگیری از صدر اسلام

ویژگی اعتقادی این است که مبین نوع نگاه رهبری به جهان هستی و تکالیف آن جهان‌بینی است. امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در جریان رهبری فتنه ۸۸ با تکیه بر ویژگیهای اعتقادی صحنه را مدیریت کردند.

مؤمن بودن یک ویژگی (مقوله) مهم و مبنایی برای رهبر است که از مفاهیم توجه به خواست الهی، ایمان‌مداری، قرآن‌شناسی، امیدواری به تفضل الهی، شکر از خداوند، امیدواری به لطف الهی، امیدواری به مدد الهی، امیدواری به توفیق الهی، امیدواری به هدایت الهی، توجه به امتحان الهی، معنویت‌افزایی، توجه به نعمت الهی، امیدواری به قدرت الهی، امیدواری به سنت الهی، امیدواری به امداد غیبی، خدامحوری، تأکید بر معجزه الهی، دینداری، امیدواری به وعده الهی، استدعا از خداوند، ذاکر خداوند، جلب رحمت الهی، اعتماد به خداوند، حسن ظن به خداوند ساخته شده است. رهبری که خود را بنده خدا می‌داند، سعی می‌کند در تمام رفتار و گفتارش خدا را مد نظر قرار دهد و چون دیگران را بنده خدا می‌داند، پیوند معنوی و عاطفی با آنان برقرار می‌کند. ارتباط عاشقانه با خالق هستی از بهترین تعاملات رهبر مؤمن است. امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) همواره و بویژه در فضای فتنه‌گون تلاش می‌کنند این صفت را در خود حفظ کنند. یکی دیگر از ویژگیهای (مقوله) اعتقادی، توسل است. روحیه توسل در هر موقعیت بویژه در

وضعیت‌های سخت یکی از ویژگیهای رهبران دینی است. امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در جریان فتنه ۸۸ به معصومین (علیهم‌السلام) توسل داشتند. در خطبه نماز جمعه ۲۹ خرداد ماه ۸۸ به حضرت صاحب‌الزمان (عج) متوسل شدند و عرضه داشتند: «یک خطاب آخری هم عرض کنم به مولامان و صاحبمان، حضرت بقیة‌الله (ارواحنا فداه): ای سید ما! ای مولای ما! ما آنچه باید بکنیم، انجام می‌دهیم؛ آنچه باید هم گفت، هم گفتیم و خواهیم گفت. من جان ناقابلی دارم، جسم ناقصی دارم، اندک آبرویی هم دارم که این را هم خود شما به ما دادید؛ همه اینها را من کف دست گرفتم، در راه این انقلاب و در راه اسلام فدا خواهم کرد؛ اینها هم نثار شما باشد. سید ما، مولای ما، دعا کن برای ما؛ صاحب ما تویی؛ صاحب این کشور تویی؛ صاحب این انقلاب تویی؛ پشتیبان ما شما هستید؛ ما این راه را ادامه خواهیم داد؛ با قدرت هم ادامه خواهیم داد؛ در این راه ما را با دعای خود با حمایت خود با توجه خود، پشتیبانی بفرما.» این ویژگی از مفاهیم تمسک به اهل بیت عصمت (ع)، توجه به عنایت حضرت امام زمان (عج)، استعانت از حضرت امام زمان (عج)، امیدواری به عنایت اهل بیت (ع) ساخته شده است.

سومین ویژگی (مقوله) اعتقادی، الگوپذیری از پیشوایان دین است. رهبر دینی همواره از پیشوایان خود الگو می‌گیرد. این ویژگی از مفاهیم الگوپذیری از پیامبر اکرم (ص)، الگوپذیری از امیرالمؤمنین (ع)، الگوپذیری از حضرت امام حسین (ع)، الگوگیری از صدر اسلام ساخته شده است. امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در رهبری فتنه ۸۸ از نوع رهبری پیامبر اکرم (ص) در برابر مخالفان و از رویارویی امام علی (ع) با معاویه و از امام حسین (ع) در مقابله با دشمن درس آموخته‌اند.

ب: ویژگیهای شخصیتی

جدول شماره ۸: ویژگیهای شخصیتی

اجتماعی	فردی
<p>برجسته‌سازی مرزهای اعتقادی و سیاسی، برجسته‌سازی شاخصهای هویت اسلامی، اقتدارگرایی علمی. مدافع حقوق ملی، اعتمادورزی به مردم، ضد استکباری، ضد فساد، گفتمان‌سازی، نفی استعمار و سلطه‌پذیری، نفی وابستگی سیاسی، پایبند به هویت ملی، پایبند به ارزشهای اسلامی، مدافع مظلومان، مردم‌سالار دینی، اقتدارگرای ملی و دینی، صمیمی و دردشناس، اصلاح‌گرایی، مردمی بودن، وحدت‌محوری، حفظ حرمت دیگران، صبر و متانت (صبوری)، لحظه‌شناسی (وقت‌شناسی)، حمایت از نظام، قانونگرایی، موضعگیری صحیح، موضعگیری شفاف، موضعگیری به‌موقع، بیان و ادای حقوق افراد، داشتن سعه صدر، رصد دشمن، دشمن‌شناسی، عزم مقابله با دشمن، مقابله مقتدرانه با دشمن، خیرخواهی (برای دیگران، مردم، ملت‌های نیازمند)، خدمتگزاری به مردم، تبیین‌گری حقایق، فرصت‌یابی و فرصت‌سازی، حامی نیروهای امنیتی، اقتدارگرایی علمی، ایجاد قدرت تحلیل، ضعف‌شناسی، الهی دانستن حرکت انقلاب، دل‌بستگی به راه امام، انقلاب و اسلام، مراقبت از اصول انقلاب، جذب حداکثری و دفع حداقلی، توجه به عزم و اراده راسخ ملی، پایبندی به اسلامیت و جمهوریت نظام، خدمتگزاری به نظام اسلامی، استکبارشناسی، اهتمام به آسیب‌شناسی، با انگیزه راسخ به هدف، مراقبت در تشخیص مصداق، استقلال‌خواهی، تحول‌گرایی، مشروعیت‌افزایی (سازی)، تیزبینی در برابر دشمن، هدایتگری (مردم و نظام)، حق‌محوری، عدالت‌محوری، دوراندیشی، اصلاح‌گری جامعه، تقویت‌گری فرهنگ دینی جامعه، پویایی و بالندگی، توانمندسازی، پاسخگویی به شبهات، معرفی نقش روحانیت، تأکید بر جهاد علمی دینی، تأکید بر ایام الله</p>	<p>انصاف‌مداری، مصلحت‌محوری، عدالت‌محوری، ساده‌زیستی، کار و تلاش مخلصانه، ضد اشرافیگری، مجاهد فی سبیل‌الله، شهادت‌طلبی، اعتماد به نفس، ضد فساد، پایبند به ارزشهای اسلامی، تصمیم‌گیری عاقلانه، خیرخواهی، عزت‌مداری، استکبارستیزی، بصیرتمندی، وحدت‌محوری، تکلیف‌گرایی، اخلاق‌مداری، مراقبت از رفتار و گفتار، اعتدال‌گرایی، مراقبت از نفس، مجرب، امیدواری به آینده، خردورزی، خالصانه (عقل‌گرایی خالصانه)، اخلاص‌مداری، تبیین‌گری حقایق، درس‌آموزی، فرصت‌یابی و فرصت‌سازی، صداقت در رفتار، آرمان‌گرایی، مسئولیت‌پذیری، دل‌بستگی به راه امام، انقلاب و اسلام، تدبیر خردمندانه، توکل بر خداوند، شجاعت در فهم و عمل، تقوآمداری، معرفت‌افزایی دینی، حرکت عاقلانه و مدبرانه، صراحت در بیان حق، استقلال‌خواهی، اسلام‌گرایی، آخرت‌مداری (گرایی)، همت‌ورزی، تأکید بر پویایی و بالندگی، توانمندسازی</p>

این مفاهیم، ویژگیهای (مقوله‌ها) رهبر را از لحاظ فردی و اجتماعی معرفی کرده است. ویژگیهای فردی از مفاهیم انصاف‌مداری، مصلحت‌محوری، عدالت‌محوری، ساده‌زیستی، کار و تلاش مخلصانه، ضد اشرافیگری، مجاهد فی سبیل‌الله، شهادت‌طلبی، اعتماد به نفس، ضد فساد، پایبند به ارزشهای اسلامی و دیگر مفاهیم که در جدول بیان شده، ساخته شده است و ویژگیهای اجتماعی نیز از مفاهیم برجسته‌سازی مرزهای اعتقادی و سیاسی، برجسته‌سازی شاخصهای هویت اسلامی، اقتدارگرایی علمی، مدافع حقوق ملی، اعتمادورزی به مردم، ضد استکباری، ضد فساد،

گفتمان‌سازی، نفی استثمار و سلطه‌پذیری، نفی وابستگی سیاسی و دیگر مفاهیم که در جدول بیان شده، ساخته شده است. حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در جریان مهار فتنه ۸۸ دارای این ویژگی‌های فردی و اجتماعی بودند. از جمله ویژگی‌های فردی معظم‌له انصاف‌مداری است. ایشان دارای روحیه انصاف بودند. مصلحت‌محوری یکی دیگر از ویژگی‌هایی است که رهبری معظم انقلاب سعی در حفظ آن داشتند. معظم‌له به‌عنوان رهبر دینی پایبند به ارزش‌های اسلامی بودند. در زمینه ویژگی‌های اجتماعی به‌عنوان مثال در مهار فتنه ۸۸ به‌دنبال برجسته‌سازی مرزهای اعتقادی و سیاسی بودند و همواره در حفظ آن تلاش می‌کردند و به همه گوشزد می‌کردند، که این مرزها باید از سوی جریان‌های سیاسی، نخبگان، نامزدها و... مدنظر قرار گیرد.

– نوع تعامل رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) با بازیگران مختلف چیست؟

با بررسی مضمون‌های تحقیق به مقوله‌هایی رسیده شد. این مقوله‌ها نوع رهبری در تعامل با مخاطبان را در چهار مرحله پیش‌بینی، پیشگیری، مقابله و ترمیم نشان می‌دهد. همان‌طور که در تعامل رهبری (شکل ۲) آمده است، مقوله محوری این تحقیق، تعاملات رهبری امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) با بازیگران و مخاطبان مختلف است. دیگر مقوله‌های تحقیق، حول این مقوله قرار می‌گیرد. اجزای این مقوله شامل ارتباطات رهبری معظم انقلاب با مخاطبان مختلف از جمله مسئولان، مردم، نامزدها، نخبگان سیاسی عام و حق، نخبگان دانشگاهی، نخبگان حوزوی، خواص ساکت، نمایندگان مجلس، شورای نگهبان و قوه قضاییه، دانشجو و جوانان، بسیجیان، رسانه ملی و برخی مطبوعات، سران و نامزدهای معترض، نخبگان سیاسی معترض و معارض غافل، معارض معاند، دشمن و رسانه‌های بیگانه به این شرح است:

پرتال جامع علوم انسانی

جدول ۹: رابطه رهبری با مخاطبان

ردیف	مخاطبان	مقوله‌ها	پیش‌بینی	پیش‌گیری	مقابله	ترمیم
۱	مستولان	اصلی	مراقبت از آرمانها	هدایت هوشمندانه	هدایت هوشمندانه	هدایت هوشمندانه
		فرعی	مراقبت، تربیت، مرزبندی اعتقادی - سیاسی، نفی و اثبات و مقابله	تربیت، مرزبندی اعتقادی - سیاسی، توجه و مقابله	مراقبت، تربیت، تشویق، توجه، اقتدارگرایی، بازدارندگی و مقابله	تربیت، تشویق، توجه، اقتدارگرایی، بازدارندگی و مقابله
۲	مردم	اصلی	مراقبت از آرمانها	پیش‌برندگی عزت‌مدارانه	پیش‌برندگی عزت‌مدارانه	هدایت هوشمندانه
		فرعی	مراقبت، تربیت، مرزبندی اعتقادی - سیاسی و مقابله	تربیت، تشویق، اهتمام‌ورزی به شاخص نامزد اصلاح، بازدارندگی و مقابله	مراقبت، تربیت، توجه، همراه‌سازی، اقتدارگرایی، بازدارندگی و مقابله	مراقبت، تربیت، توجه، همراه‌سازی، اقتدارگرایی، بازدارندگی و مقابله
۳	نامزدها	اصلی	----	۱- هدایت هوشمندانه (نامزدها) ۲- مراعات دلسوزانه (نامزدهای خطاکار)	هدایت مدبرانه	هدایت مدبرانه
		فرعی	----	تربیت، توجه، اقتدارگرایی و بازدارندگی	تربیت، تشویق، اقتدارگرایی، بازدارندگی و مقابله	تربیت، توجه، بازدارندگی و مقابله
۴	نخبگان سیاسی عام‌حق	اصلی	مراقبت از آرمانها	----	هدایت مدبرانه	هدایت مدبرانه
		فرعی	مراقبت، تربیت	----	مراقبت، تربیت، تشویق، اقتدارگرایی، بازدارندگی و مقابله	تربیت، توجه، تشویق، اقتدارگرایی، بازدارندگی و مقابله
۵	نخبگان دانشگاهی	اصلی	----	----	هدایت مدبرانه	----
		فرعی	----	----	تربیت، تشویق، توجه، اقتدارگرایی و بازدارندگی	تربیت، تشویق، توجه، اقتدارگرایی و بازدارندگی
۶	نخبگان حوزوی	اصلی	----	----	هدایت دینی	هدایت دینی
		فرعی	----	----	تربیت	تربیت، توجه
۷	خواص ساکت	اصلی	----	----	هدایت فرسایشی	----
		فرعی	----	----	بصیرت‌افزایی	----
۸	نمایندگان مجلس	اصلی	----	----	هدایت هوشمندانه	هدایت هوشمندانه
		فرعی	----	----	تشویق	تربیت
۹	شورای نگهبان و قوه قضاییه	اصلی	----	----	هدایت هوشمندانه	----
		فرعی	----	----	توجه (شورای نگهبان) قانونگرایی (قوه قضاییه)	----

ادامه جدول ۹: رابطه رهبری با مخاطبان

ردیف	مخاطبان	مقوله‌ها	پیش‌بینی	پیش‌گیری	مقابله	ترمیم
۱۰	دانشجو و جوانان	اصلی	مراقبت از آرمانها	-----	راهبری مدیرانه	راهبری مدیرانه
		فرعی	مراقبت، مرزبندی اعتقادی - سیاسی و مقابله (دانشجو)	-----	مراقبت، تربیت، توجه، تشویق، اقتدارگرایی، توجیه، بازدارندگی و مقابله (دانشجو)	مراقبت، تربیت، تشویق، اقتدارگرایی، بازدارندگی و مقابله (جوانان)
۱۱	بسیجیان	اصلی	-----	-----	-----	راهبری مدیرانه
		فرعی	-----	-----	-----	تربیت، توجه، خیرخواهی و مقابله
۱۲	شاعران و مسئولان فرهنگی	اصلی	-----	-----	راهبری مدیرانه	هدایت فرهنگی
		فرعی	-----	-----	تربیت، توجه	تربیت، توجه (مسئولان فرهنگی)
۱۳	رسانه ملی و برخی مطبوعات	اصلی	-----	-----	راهبری مدیرانه	-----
		فرعی	-----	-----	تربیت (رسانه ملی) توجه (برخی مطبوعات)	-----
۱۴	مؤمنان	اصلی	-----	-----	هدایت مدیرانه	-----
		فرعی	-----	-----	مراقبت، مقابله	-----
۱۵	سران و نامزدهای معترض	اصلی	-----	مراعات دلسوزانه	مراعات دلسوزانه	مراعات دلسوزانه
		فرعی	-----	تربیت، توجه، اقتدارگرایی (ملی - دینی) و بازدارندگی	مراقبت، تربیت، توجه، هشدار، بازدارندگی و مقابله	تربیت، هشدار و بازدارندگی
۱۶	نخبگان سیاسی معترض و غافل	اصلی	انصاف‌مداری	هدایت دلسوزانه	هدایت دلسوزانه	هدایت دلسوزانه
		فرعی	مراقبت، تربیت (برخی نخبگان)	بازدارندگی و مقابله (طرفداران نامزدها)	تربیت، تشویق، اقتدارگرایی، بازدارندگی و مقابله	تربیت، توجه، بازدارندگی و مقابله
۱۷	معارض معاند	اصلی	-----	-----	مقابله مقتدرانه	مقابله مقتدرانه
		فرعی	-----	-----	خیرخواهی، بازدارندگی	تربیت، توجه، بازدارندگی
۱۸	دشمن و رسانه‌های بیگانه	اصلی	-----	مقابله مقتدرانه	مقابله مقتدرانه	مقابله مقتدرانه
		فرعی	-----	اصلاحگری و بازدارندگی	اقتدارگرایی، بازدارندگی و مقابله	بازدارندگی و مقابله

۱- رابطه رهبری با مسئولان

یکی از مخاطبان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸، مسئولان بودند. این نوع تعامل توسط محقق به مراقبت از آرمانها و هدایت هوشمندانه، نامگذاری شده است.

۲- رابطه رهبری با مردم

رهبر دینی برای وظایف دینی و قانونی ناچار از تعامل با مردم است. در حکومت اسلامی، نظام اسلامی برای دفاع از کیان کشور و منافع ملی به وجود می‌آید و به همین دلیل مورد حمایت مردم قرار دارد. در بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) مضمونهای چگونگی تعامل رهبری با مردم در فتنه ۸۸ استخراج شده است. این نوع تعامل توسط محقق به مراقبت از آرمانها، پیش‌برندگی عزت‌مدارانه و هدایت هوشمندانه، نامگذاری شده است که در ادامه به تشریح ابعاد مختلف آن پرداخته می‌شود. در زمینه علت یکسان بودن مقوله‌های فرعی در مراحل مقابله و ترمیم، باید گفت با بررسی بیانات رهبری معظم انقلاب در رابطه با مردم، مکشوف می‌شود معظم له مردم را در این مراحل با مراقبت، تربیت، توجه دادن، همراه سازی کردن، اقتدارگرایی، بازدارندگی و مقابله در برابر دشمن به پیش می‌بردند؛ چرا که مردم یکی از ارکان اصلی نظام هستند و همواره مورد آماج بیگانگان بوده‌اند و باید حتما تا آخرین گام مورد توجه قرار گیرند.

۳- رابطه رهبری با نامزدها

یکی از مخاطبان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸، نامزدها بودند. این نوع تعامل توسط محقق به هدایت هوشمندانه (و مراعات دلسوزانه) در مرحله پیش‌بینی و هدایت مدبرانه در مراحل بعدی، نامگذاری شده است.

۴- رابطه رهبری با نخبگان سیاسی عام‌حق

یکی از مخاطبان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸، نخبگان سیاسی عام‌حق بودند. این نوع تعامل توسط محقق به مراقبت از آرمانها و هدایت مدبرانه نامگذاری شده است.

۵- رابطه رهبری با نخبگان دانشگاهی

یکی از مخاطبان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸، نخبگان دانشگاهی بودند. معظم له این نخبگان را فرماندهان مقابله با جنگ نرم دشمن نامیدند. این نوع تعامل توسط محقق به هدایت مدبرانه، نامگذاری شده است.

۶- رابطه رهبری با نخبگان حوزوی

یکی از مخاطبان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸، نخبگان حوزوی بودند. این نوع تعامل توسط محقق به هدایت دینی، نامگذاری شده است.

۷- رابطه رهبری با خواص ساکت

یکی از مخاطبان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸، خواص ساکت بودند. این نوع تعامل توسط محقق به هدایت فرسایشی، نامگذاری شده است.

۸- رابطه رهبری با نمایندگان مجلس

یکی از مخاطبان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸، نمایندگان مجلس بودند. این نوع تعامل توسط محقق به هدایت هوشمندانه، نامگذاری شده است.

۹- رابطه رهبری با شورای نگهبان و قوه قضاییه

یکی از مخاطبان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸، شورای نگهبان و قوه قضاییه بود. این نوع تعامل توسط محقق به هدایت هوشمندانه، نامگذاری شده است.

۱۰- رابطه رهبری با دانشجو و جوانان

یکی از مخاطبان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸، دانشجو و جوانان بودند. این نوع تعامل توسط محقق به مراقبت از آرمانها و راهبری مدبرانه، نامگذاری شده است.

۱۱- رابطه رهبری با بسیجیان

یکی از مخاطبان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸، بسیجیان بودند. این نوع تعامل توسط محقق به راهبری مدبرانه، نامگذاری شده است.

۱۲- رابطه رهبری با شاعران و مسئولان فرهنگی

یکی از مخاطبان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸، شاعران و مسئولان فرهنگی بودند. این نوع تعامل توسط محقق به راهبری مدبرانه و هدایت فرهنگی، نامگذاری شده است.

۱۳- رابطه رهبری با رسانه ملی و برخی مطبوعات

یکی از مخاطبان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸، رسانه ملی و برخی مطبوعات بودند. این نوع تعامل توسط محقق به راهبری مدبرانه، نامگذاری شده است.

۱۴- رابطه رهبری با مؤمنان

یکی از مخاطبان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸، مؤمنان بودند. این نوع تعامل

توسط محقق به هدایت مدبرانه، نامگذاری شده است.

۱۵ - رابطه رهبری با سران و نامزدهای معترض

یکی از مخاطبان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸، سران و نامزدهای معترض بودند.

این نوع تعامل توسط محقق به مراعات دلسوزانه، نامگذاری شده است.

۱۶ - رابطه رهبری با نخبگان سیاسی معترض و معارض غافل

یکی از مخاطبان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸، نخبگان سیاسی معترض و

معارض غافل بودند. این نوع تعامل توسط محقق به انصاف‌مداری و هدایت دلسوزانه، نامگذاری شده است.

۱۷ - رابطه رهبری با معارض معاند

یکی از مخاطبان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸، معارضان معاند بودند. این نوع

تعامل توسط محقق به مقابله مقتدرانه، نامگذاری شده است.

۱۸ - رابطه رهبری با دشمن و رسانه‌های بیگانه

یکی از مخاطبان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸، دشمن و رسانه‌های بیگانه بودند.

این نوع تعامل توسط محقق به مقابله مقتدرانه، نامگذاری شده است.

- پیامدهای رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸ چیست؟

۱ - مقوله‌های پیامدی

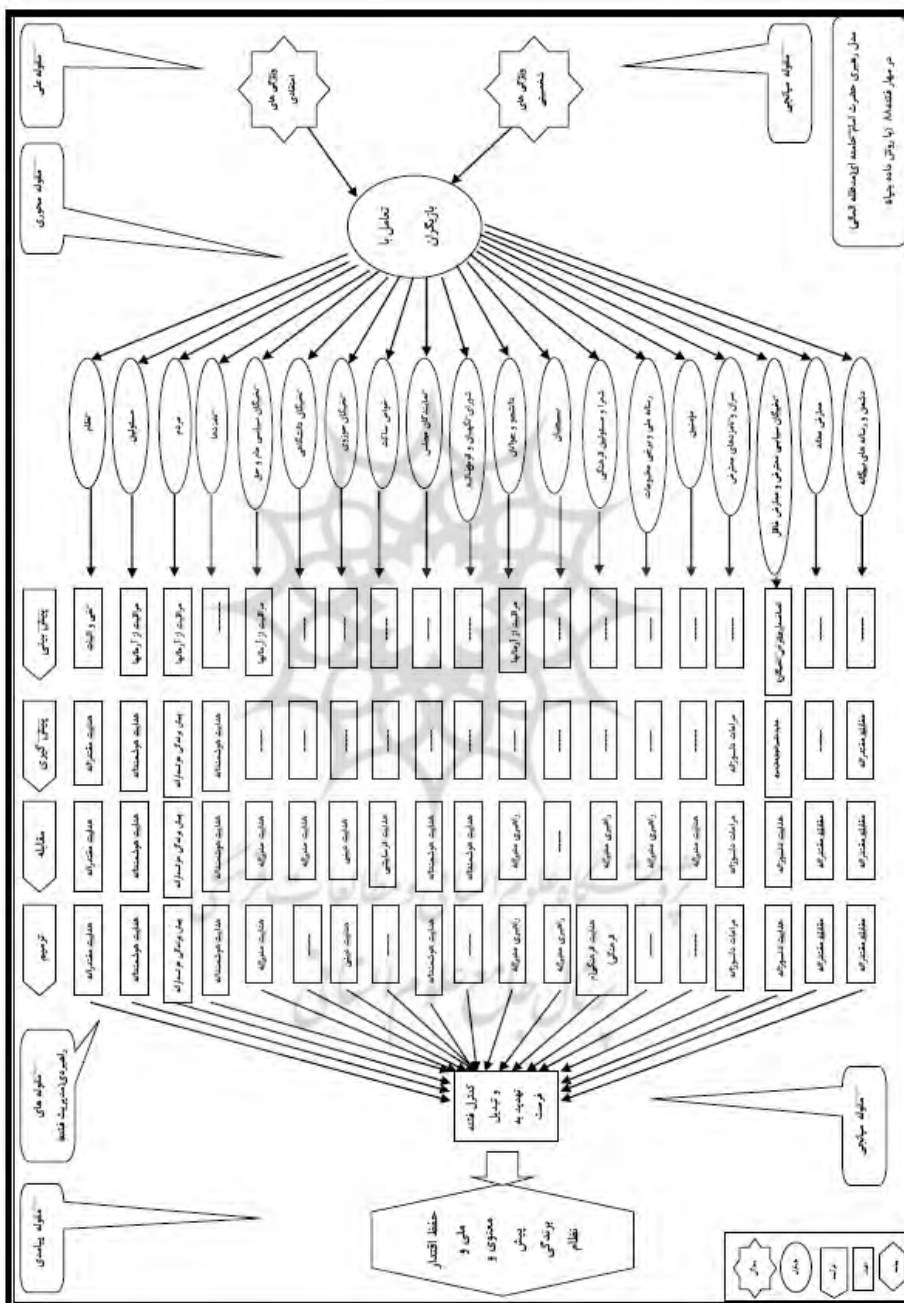
جدول ۱۰: مقوله پیامدی به همراه مقوله‌ها و مفاهیم در قالب مراحل

مقوله‌ها	مفاهیم	مراحل
- پیروزمندی ملت و نظام بر فتنه - کسب پیروزی در امتحان الهی	پیروزمندی حق بر فتنه پیروزمندی ملت هوشیار بر فتنه تأکید بر پیروزی مطلق نظام	مقابله
	پیروزمندی ملت هوشیار بر فتنه پیروزمندی بر دشمن کسب پیروزی در امتحان الهی	ترمیم

همان‌گونه که در مقوله پیامدی این تحقیق در جدول ۱۰ ذکر شد این پیامدها در دو بخش کسب پیروزی در امتحان الهی، پیروزمندی ملت و نظام بر فتنه قرار گرفت. "کسب پیروزی در

امتحان الهی " مهمترین عامل برانگیزاننده رهبر دینی در مقام تعامل با دیگر انسانها است. این عامل به حدی مهم است که اگر تأمین نشود، حتی در صورت تحقق عامل دیگر، رفتار و اقدام مورد نظر فاقد مشروعیت است و به هیچ وجه نباید انجام شود. در صورت تأمین این شرط، زیردستان، که عمده ترین مخاطبان رهبری هستند با نشاط و تمایل قلبی دستور رهبر خود را اجرا می کنند و اعتقاد دارند با اجرای این فرمانها به خیر دنیا و سعادت آخرت می رسند. در چنین جامعه‌ای که انگیزشها معنوی و درونی است، هزینه کنترل کاهش می یابد.

یکی دیگر از نتایج اجرای رهبری امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) پیروزمندی ملت و نظام بر فتنه است. از آنجا که سرمایه انسانی از بزرگترین منابع هر کشور است، قطعاً اگر این منبع درست و اثربخش به کار گرفته شود، اهداف کشور با اطمینان بیشتر و هزینه کمتر، تحقق خواهد یافت. امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در فتنه ۸۸، رهبری و تعامل خود را به گونه‌ای با مردم برقرار کردند که مردم با اطاعت از فرمان رهبری توانستند بر معارضان و دشمنان به پیروزی برسند و در نهایت به پیروزی نظام منجر گردید.

شکل ۳: الگوی رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸ (با روش داده‌بنیاد)

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

آنچه در این پاسخها ارائه شد تا حدودی نوع رهبری امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار و کنترل فتنه ۸۸ را تبیین کرد. رهبری حکیمانه، مجموعه‌ای از رفتارهای شایسته و بایسته است که حسب شرایط و متناسب با مقتضیات و هم‌چنین بلوغ مخاطب توسط رهبر دینی برای مهار فتنه باید اعمال شود. مکشوف است در این نوع، همه طیفهای رهبری از آمرانه تا تفویضی قابل به‌کارگیری است، اما با توجه به مستندات این تحقیق اثبات شد که در دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) تأکید و اصل بر توجیه و اقناع افراد است و تا جایی که امکان داشته باشد نباید از سبک دستوری استفاده شود؛ مگر اینکه شرایط جنگی یا موضوعی دیگر باعث شود از صرف وقت برای اقناع افراد پرهیز، و با حالت آمرانه برخورد شود.

در این رهبری حکیمانه با مسئولان از سبک مراقبت از آرمانها و هدایت هوشمندانه و با مردم از سبک مراقبت از آرمانها و پیش‌برندگی عزتمدارانه و با نامزدها از سبک هدایت هوشمندانه و هدایت مدیرانه و با نخبگان سیاسی عام و حق از سبک مراقبت از آرمانها و هدایت مدیرانه و با نخبگان دانشگاهی از سبک هدایت مدیرانه و با نخبگان حوزوی از سبک هدایت دینی و با خواص ساکت از سبک بصیرت‌افزایی و با نمایندگان مجلس، شورای نگهبان و قوه قضاییه از سبک هدایت هوشمندانه و با دانشجوی و جوانان از سبک مراقبت از آرمانها و راهبری مدیرانه و با بسیجیان از سبک راهبری مدیرانه و با شاعران و مسئولان فرهنگی از سبک راهبری مدیرانه و هدایت فرهنگی و با رسانه ملی و برخی مطبوعات از سبک راهبری مدیرانه و با مؤمنان از سبک هدایت مدیرانه و با سران و نامزدهای معترض از سبک مراعات دلسوزانه و با نخبگان سیاسی معترض و معارض غافل از سبک انصاف‌مداری و هدایت دلسوزانه و با معارض معاند، دشمن و رسانه‌های بیگانه از سبک مقابله مقتدرانه استفاده شده است که در متن تحقیق ابعاد هر یک از این سبکها تشریح شده است. این تحقیق گامی است در راستای اجرای الگوی مطلوب رهبری امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸.

الگوی رهبری در این تحقیق، الگوی مطلوب اما قابل اجرا است و دلیل آن هم سبک رهبری امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهار فتنه ۸۸ است. پیشنهاد این است که در صورت خواست مسئولان محترم سپاه، امکان زمینه‌سازی برای کاربردی شدن این سبک در مراکز امنیتی و سیاسی

از قبیل قرارگاه ثارالله(ع) و معاونت سیاسی و بعضی از سازمانهای دیگر وجود دارد. برای آموزش این سبک می توان از امکانات گروه مدیریت بحران، گروه مدیریت جهادی دانشگاه جامع و مرکز امامت و ولایت استفاده کرد و در دوره های آموزشی فرماندهان به این موضوع توجه بیشتری کرد. در این تحقیق ابعاد مختلف رهبری مورد تحقیق و تدقیق قرار گرفته است. پیشنهاد می شود پژوهشگران مدیریت بحران، مدیریت و رهبری با مطالعه سیره عملی امام خامنه ای(مدظله العالی) به زوایای بیشتر این موضوع بپردازند.

منابع

- امام خامنه ای (مدظله العالی)، سید علی. مجموعه بیانات: سایت Khamenei.ir
- احمدی، مجتبی؛ زارع درخشان، ابوذر؛ همزاده ایبانه، حسین (۱۳۸۹). از تهاجم فرهنگی تا جنگ نرم. تهران: انتشارات کیهان.
- ازگلی، محمد (۱۳۹۰). ارائه پایه نظری الگوی تعالی فرماندهان و مدیران سپاه پاسداران انقلاب اسلامی از منظر قرآن کریم. پایان نامه دکتری. دانشگاه جامع امام حسین(ع).
- حامی، ولی الله؛ جعفرپور، رشید (۱۳۹۰). رفتار شناسی غرب در فتنه ۸۸. تهران: نشر درک نو.
- حسنلو، خسرو (۱۳۹۲). تدوین نظریه «دفاع هوشمند» در نظام دفاعی جمهوری اسلامی ایران. تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
- حسین زاده جاغرق، ابوالحسن (۱۳۹۱). مدیریت بحران سیاسی در سیره امام خمینی(ره). تهران: دانشگاه امام صادق(ع).
- خلیلی شورینی، سهراب (۱۳۷۳). تئوری های رهبری سازمانی و کاربرد آنها در نظام مدیریت. تهران: نشر قائم.
- دانایی فرد، حسن؛ اسلامی، آذر (۱۳۹۰). تئوری زمینه ای داده بنیاد. تهران: دانشگاه امام صادق(ع).
- دانایی فرد، حسن (۱۳۸۴). تئوری پردازی با استفاده از رویکرد استقرایی: استراتژی مفهوم سازی تئوری بنیادی. دانشور (رفتار). س ۱۲. ش ۱۱: ۵۷ تا ۷۰.
- رضائیان، علی (۱۳۸۰). مبانی سازمان و مدیریت. چ سوم. تهران: سمت.
- مصباح یزدی، محمد تقی (۱۳۹۰). طوفان فتنه و کشتی بصیرت. قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره).

